

Farmors begravelse

Fortøden døde min Farmor.

Det kom ikke som nogen overraskelse. Farmor havde passeret de 90, hun havde skrantet længe, hun så og hørte dårligt, tog fejl af sine børnebørn (og deres børn) når de besøgte hende, forsvandt — når man talte med hende, mens hun sad i sin stol foran kakkellovnen — hele og halve timer, for så pludselig at vende tilbage. Og hun kunne ikke længere holde på sin afføring.

Hvor mærkeligt og indlysende, at vi — hvis vi bliver ved længe nok — slutter livet på samme måde som vi begyndte det, med at skulle tørrer i halen og skiftes for sengetid.

En bemærkning, der gjorde stort indtryk på mig i det nu afvige år, var af biograf-ejeren og filmproducenten Gunnar Obel, Thisted, der i et interview sagde til bladet Levende Billeder, at hans far var gammel, men at han (Obel) havde sagt til ham, at han skulle ikke på plejehjem, for skulle det være, så ville han, sønnen, gerne tørre ham i røven, for far havde tøret ham så mange gange.

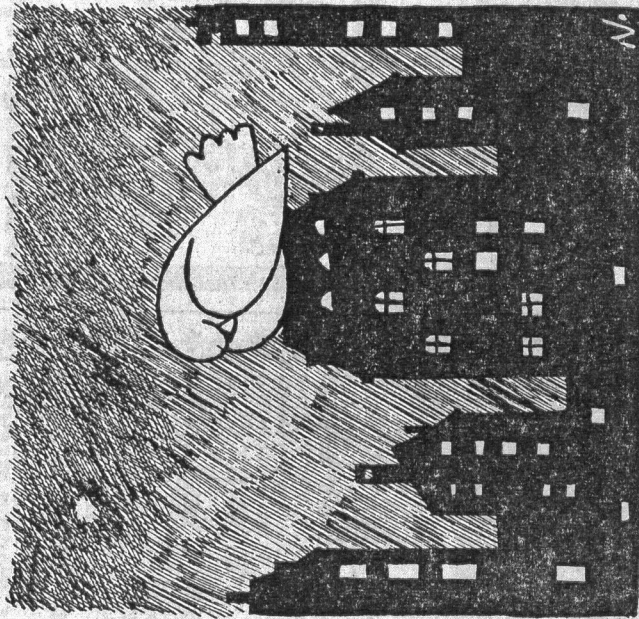
For mig var det som en stoisk islandsk saga at høre

de ord, så jordnære og ligetilde var.

Mærkeligt nok var det, trods allehånde skrøbeligheder, netop dét Farmor døde af. En nat gik hun i seng, opdagede at hun skulle, ville ikke vække den datter der har plejet hende de sidste trediver år og som selv trængte til sin søvn — og faldt om på toiletet og døde.

I den samme lille to-værelses lejlighed i en sølles sidegade til Jagtvejen på Nørrebro som hun havde boet i — ja, hvor længe? Da Min Mor mødte Min Far — omkring 1945 — havde hun allerede boet der længe. Da levede Farfar endnu. Han døde kort efter min fødsel, efter at have set sin første sønnesøn, og siden da var Farmor alene med en datter i stadig samme to-værelses. Folkpensjonisten Farmor. Farmor fra Nørrebro. En af de tusinder af sorte eller grå sølde kvinder, De hver dag sér i bussen på vej til et sted, hvor der er en chance for at hverdags-varerne er så meget billigere at folkpensjonisten kan slå til ugen ud.

Sine sidste dage — eller nætter — lå Farmor i feber og kaldte skiftevis på Farfar og Far, den eneste af hendes

Tegning: Peder Nyman

børn der var gået i forvejen. Så skulle Farmor begraves. Naturligvis på Assistens Kirkegård, hvis triste trostesløse mure hun har set på hver eneste dag i løbet af 92 års liv på Nørrebro.

Vi mødte op en tidlig morgen i regnvejret ved en nærliggende kirke, hele familien. End ikke de af os, der helst havde knebet uden om, havde en chance, og grunden var lige så prosaisk som patetisk: Familien Turéll kunne ikke mønstre ligbærere nok, hvis nogen udeblev. Traditionen kræver søks herrer. To af Farmors sønner er i live, men har ingen drenge.

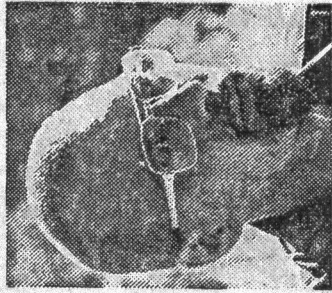
nær 100 år fra dengang Nørrebro var rabarber-kvarteret og rabarber-drengen Christian Christensen kom i hendes hjem, fra dengang hun — omkring århundredskiftet — blev skældt ud i skolen fordi hun kom for sent, fordi hun skulle løbe med aviser først, til dengang børnene kom, da hun skulle administrere alt dét liv i sølle to værelser...

Farmors liv, en almindelig arbejderkones liv, en almindelig kirkelig rutine, overstået på ti-femten minutter. Det eneste gode ved en begravelse er, at det er et af de få steder, hvor man har lov til at græde.

Efter prædikenen bar vi Farmor, ud tværs over Jagtvejen til kirkegården i et sløret regnvejr over Nørrebro, sådan som hun har set det tusinder af gange. Hun blev sænket ned i jorden. Man stod og stirrede underligt efter kisten og havde den største lyst til at spørge, om man ikke kunne få den åbnet et øjeblik og sige farvel og se Farmors ansigt — og turde ikke

spørge, låget var skruet så fast i. Pludselig var det forbi. Farmors første store rejse gik fra den to-værelses i Fiskergade (med hele familien) til den to-værelses i Skotterupgade, der hvor hun døde. Farmors anden store rejse gik fra Skotterupgade til Assistens Kirkegård.

Det var det hele, og som nekrologen ville sige (hvis Farmors slags fik nekrologer): Hun efterlader sig fire

Dan Turéll
i byen

børn, ni børnebørn og foreløbig syv oldebørn.

På hjemvejen, stadig i regnvejr, i en taxi ned ad Jagtvejen sammen med et par søskende, spillede bilradioen Shu-Bi-Dua, men jeg hørte noget andet. Jeg hørte et stort, rullende drønenede Procol Harum-orgel der spillede:

Tider skal komme

Tider skal henrulle

Stægt skal følge stægters gang

Aldrig forstummer

Tonen fra Himmelen

I sjælens glade pilgrims-sang

Farmor er død, men min datter skal passes. Og som Far og Mor nåede at præsentere mig for Farfar, er jeg glad for jeg nåede at præsentere min datter for Farmor.